Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO 2.5.2022

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö E 41/2022 vp

ASIA: VALTIONEUVOSTON SELVITYS: TIEDONANTO RUOKATURVAN TAKAAMISESTA JA ELINTARVIKEJÄRJESTELMIEN RESILIENSSIN VAHVISTAMISESTA

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Valtioneuvoston selvitys perustuu EU-komission tiedonantoon elintarviketurvan varmistamisesta ja elintarvikejärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamisesta. Tiedonannossa komissio esittää jäsenvaltioille useita toimenpiteitä elintarvikesektoriin liittyen. Yksi toimenpiteistä on markkinoiden vakauttaminen ja tuottajien tukeminen. Tähän liittyy EU:n kriisivarausta hyödyntävä 500 milj. euron tukipaketti, josta Suomen osuus on vajaa 7 milj. euroa. Tilastokeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen aineistoihin perusten tämä summa kompensoi vuositasolla noin yhden prosentin Suoman maataloudessa vuoden 2020 jälkeen tapahtuneesta muuttuvien kustannusten noususta (kustannustilanne 2/2022). Samassa yhteydessä myönnettiin mahdollisuus poiketa EU:n suorien tukiin liittyvän viherryttämistuen ehdosta, joka velvoittaa maatilan jättämään 5 prosenttia peltoalueestaan aktiiviviljelyn ulkopuolelle. Suomessa tämä ehto koskee vain Ahvenanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla sijaitsevia yli 15 ha tiloja. Periaatteessa tukiehdon poistaminen mahdollistaa Suomessa viljelyssä olevan peltoalan kasvattamisen noin yhdellä prosentilla. Monella tilalla viljelyssä olevan peltoalan kasvattaminen koko viiden prosentin mittakaavassa jäänee kuitenkin toteutumatta, sillä näihin aktiivisen tuotannon ulkopuolella oleviin alueisiin ovat todennäköisesti ohjautuneet tuotantopotentiaaliltaan tai viljelyvarmuudeltaan heikoimmat peltolohkot. Komission huomioissa kivennäislannoitteiden hinnannousu on Suomessa merkittävä tulevaan kasvukauteen liittyvä haaste, mutta saatavuudessa ei ole tiedossa ainakaan mitään merkittävää ongelmaa kesän 2022 osalta. Eläinrehujen osalta Ukrainan sotaa merkittävämpi vaikutus on ollut Suomen viime kesän poikkeuksellisen huonolla viljasadolla. Valkuaisrehujen osalta tilanne on seuraavan vuoden osalta varmasti viljatilannetta haastavampi. Täysin normaali rehumarkkinoiden tilanne ei näyttäisi meillä olevan, sillä huhujen mukaan rehutehtaat eivät tällä hetkellä ota uusia asiakkaita eli tämän perusteella maatiloilla ei olisi mahdollisuutta kilpailuttaa rehutoimittajia.

Komission esitys häiriönsietokyvyn parantamisesta vähentämällä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ei toteudu hetkessä ja vaatii merkittäviä poliittisia toimenpiteitä myös kansallisella tasolla. Lyhyellä aikavälillä on tärkeää turvata energian saatavuus ja energiaomavaraisuus mm. kaikki kotimaiset energialähteet hyödyntämällä ja pidemmällä aikavälillä toteuttaa vähentäminen fossiilisten polttoaineiden osalta. Maataloudessa on tehty jo pitkään työtä fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseksi. Maatilojen lämmityksessä on tuettu uusiutuvia energialähteitä, kasvihuoneissa on siirrytty öljystä uusiutuviin energialähteisiin, viljakuivauksessa on tuettu vain uusiutuvaan energiaan perustuvaa kuivaustekniikkaa ja viime vuosina maatiloilla on otettu merkittävissä määrin aurinkoenergiaa sähköntuotantoon. Tätä työtä tulee jatkaa pitkäjänteisesti ja pyrkiä jatkossa lisäämään vielä hyödyntämätöntä energiantuotantokapasiteettia, kuten biokaasua.

Sodalla Ukrainassa on varmasti vaikutuksia elintarviketurvalle maailmanlaajuisesti ja siten on tarvetta lisätä elintarvikeapua. EU:n osalta elintarvikkeiden saatavuus ei lähtökohtaisesti ole vaarassa EU:n oman elintarviketuotannon johdosta, mutta jo tapahtunut kustannusnousu luo koko elintarvikeketjulle sekä pienituloisimmille kuluttajille ennennäkemättömiä haasteita. Suomen osalta elintarvikeketjun toimivuuteen liittyvät kustannushaasteet näyttävät olevan monia muita EU:n jäsenmaita suurempia. MTK katsoo Suomen näkökulmasta tiedonantoon liittyvien toimenpiteiden oleva kokonaisuudessaan kannatettavia ja oikeita, mutta varsinaiset tukitoimet maataloustuotannon turvaamisen näkökulmasta riittämättömiä ja siten vaikutuksiltaan hyvin vähäisiä niin taloudellisesti kuin ruuantuotannon määrän näkökulmista. Kuluvaan kasvukauteen pystytään poliittisilla toimilla vaikuttamaan enää hyvin vähän ja katse tulisikin siirtää kasvukauteen 2023, johon liittyy merkittäviä haasteita meidän joidenkin tuotantopanosten Venäjäkeskeisyydestä johtuen.

Helsingissä 2.5.2022.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö